

บทนำ

ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนับได้ว่าเป็นภาคที่มีบทบาทที่สำคัญต่อสถานะเศรษฐกิจอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่ไม่มีอุตสาหกรรมหนักเป็นฐานทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้เพราะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถทำรายได้ให้แก่ประเทศอย่างมหาศาล เมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมด้านอื่น สิ่งสำคัญหรือข้อได้เปรียบเสียเปรียบสำหรับการที่จะพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวนั้นก็คือสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ อาจจะเป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วหรือที่มนุษย์สร้างขึ้นก็ตาม สำหรับประเทศไทยเรานั้นมีอยู่ได้อย่างพร้อมมูล เพียงแต่ว่ายังไม่ได้นำมาใช้ให้ได้อย่างเต็มที่เท่านั้น องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว (อ.ส.ท.) ของไทยเราก็เพิ่งจะเริ่มก่อตั้งมาเมื่อปี ๒๕๐๓ นี้เอง ระยะเวลาสิบกว่าปีที่ผ่านมา อ.ส.ท. ได้มีบทบาทต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทยพอสมควร ซึ่งถ้าพิจารณาด้วยเหตุผลโดยนำมาเปรียบเทียบกับสถานะของการท่องเที่ยวทั่วไปแล้ว อ.ส.ท. ควรจะมีบทบาทมากกว่านี้ แต่ทั้งนี้ก็อาจจะเป็นด้วยเหตุที่ว่าขาดดุลอำนาจในการที่จะควบคุมการลงทุนในกิจการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นต้นว่าอำนาจในการที่จะควบคุมโรงแรม ภัตตาคาร ร้านอาหาร ฯลฯ ตลอดจนมาตรการในการให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ อีกประการหนึ่งก็คือรัฐบาลยุคก่อนๆ มิได้เล็งเห็นความสำคัญของอุตสาหกรรมประเภทนี้มากนัก ความล่าช้าในการที่จะพัฒนาจึงเกิดขึ้น ความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวปรากฏให้เห็นชัดเจนขึ้นในระยะเวลา ๔ - ๕ ปีที่ผ่านมา ดังจะเห็นได้จากกรณีที่รัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวขึ้นมา เพื่อพิจารณาปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังได้บรรจุอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ ๔ ด้วย (พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๒๔)

เป็นที่ทราบทั่วไปว่าประเทศไทยเรานั้นเสียเปรียบดุลการค้ากับต่างประเทศอยู่ตลอดมา โดยเฉพาะในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ไทยเราเสียเปรียบดุลการค้าถึง ๑๐,๓๑๒ ล้านบาท หักลบกับเงินอุดมริจาคเงินทุนและบริการแล้วก็ยังเสียเปรียบอยู่ถึง ๑,๐๘๕ ล้านบาท แต่ปรากฏว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสามารถทำให้ประเทศไทยเราได้เปรียบดุลการค้าเงิน ๑ ถึง ๘๖๔ ล้านบาท (ดูแผนภูมิที่ ๑ และ ๒) และนับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๘ เป็นต้นมา การท่องเที่ยวของไทยได้เปรียบหรือเกินดุลมาตลอด จากผลดังกล่าวข้างต้นก็พอจะให้เห็นได้ว่า อุต

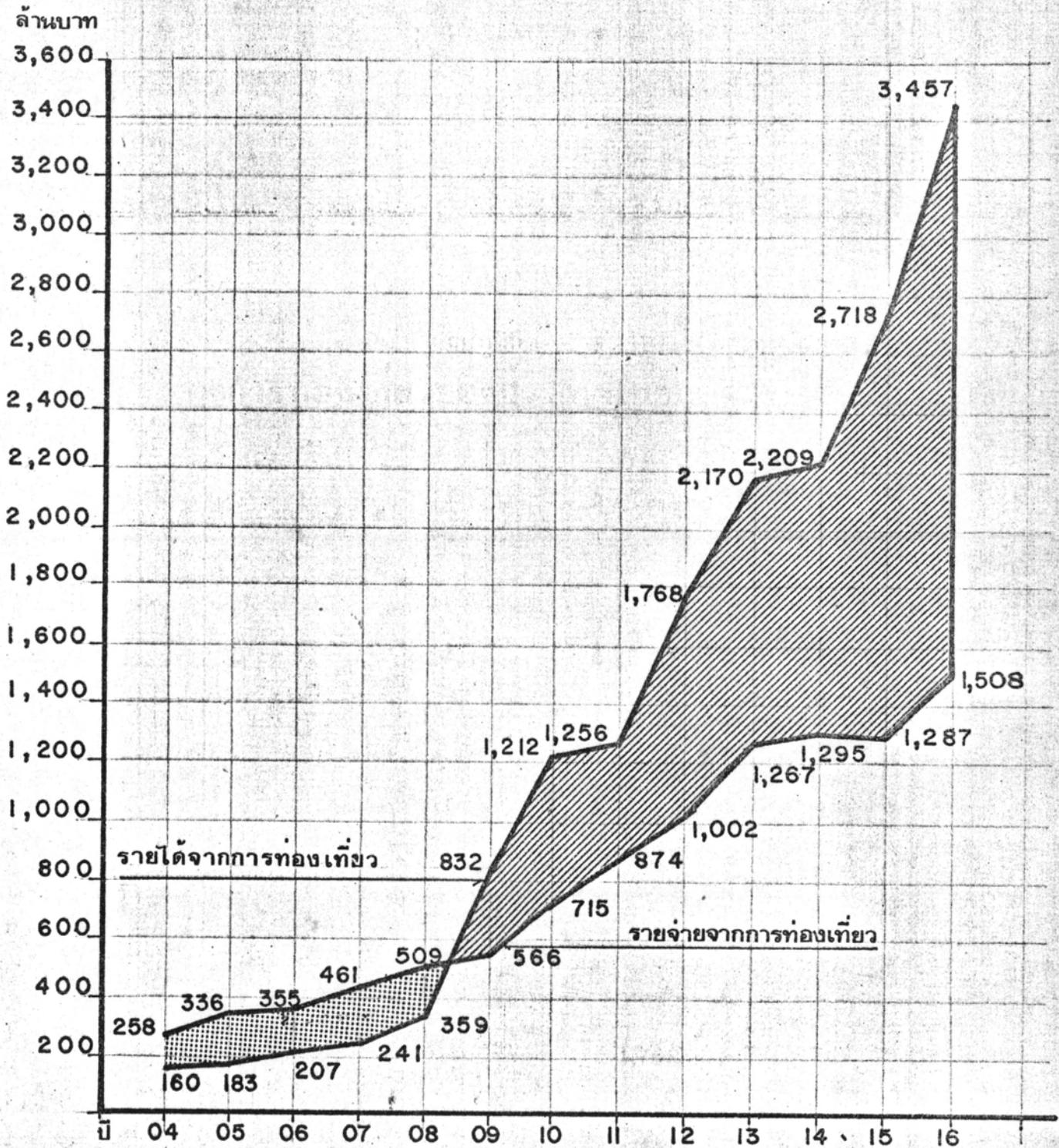
สาทรกรรมการท่องเที่ยวในไดกอบระโยชนอันมหาศาลต่อประเทศชาติเพียงใด ความสำคัญได้เพิ่มมากขึ้นทุกวัน การเร่งรัดพัฒนาส่งเสริมกิจการอุตสาหกรรมทางคานนี้จึงได้จัดเป็นนโยบายหลัก ในการพัฒนาประเทศอีกประเภทหนึ่งนอกเหนือจากอุตสาหกรรมประเภทอื่น

ปัญหาสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยเรานั้น ขึ้นอยู่กับรัฐบาลเป็นสำคัญ เท้าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันการส่งเสริมเผยแพร่อยู่ในขอบเขตที่จำกัด ทั้งนี้อาจจะเป็นควยงบประมาณประการหนึ่ง และเกิดจากความลาซาในการประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแต่ถึงอย่างไรก็ดีเท้าที่ทราบในขณะนั้น รัฐบาลได้ให้ความสนใจต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากนโยบายในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับที่ดี ส่งเสริมการลงทุนภาคเอกชนในการสร้างโรงแรมและบริการอื่น ๆ โดยการลดหย่อนภาษีให้เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวของประเทศไทยในปัจจุบันได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นอันมาก ทั้งนักท่องเที่ยวภายในประเทศและนอกประเทศ เช่น เชียงใหม่ ภูเก็ต พังงาน สงขลา พัทยา หัวหิน ฯลฯ แต่ทรัพยากรธรรมชาติของไทยเรายังมีอย่างเหลือเฟือ เพียงแต่นำมาปรับปรุงเสริมแต่งขึ้นอีกเพียงเล็กน้อย หรือจัดทำเป็นโครงการพัฒนาที่ถาวรและจริงจัง เชื่อแน่วากิจการท่องเที่ยวของไทยเราจะเข้ามามีบทบาทต่อทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างกว้างขวางในอนาคต

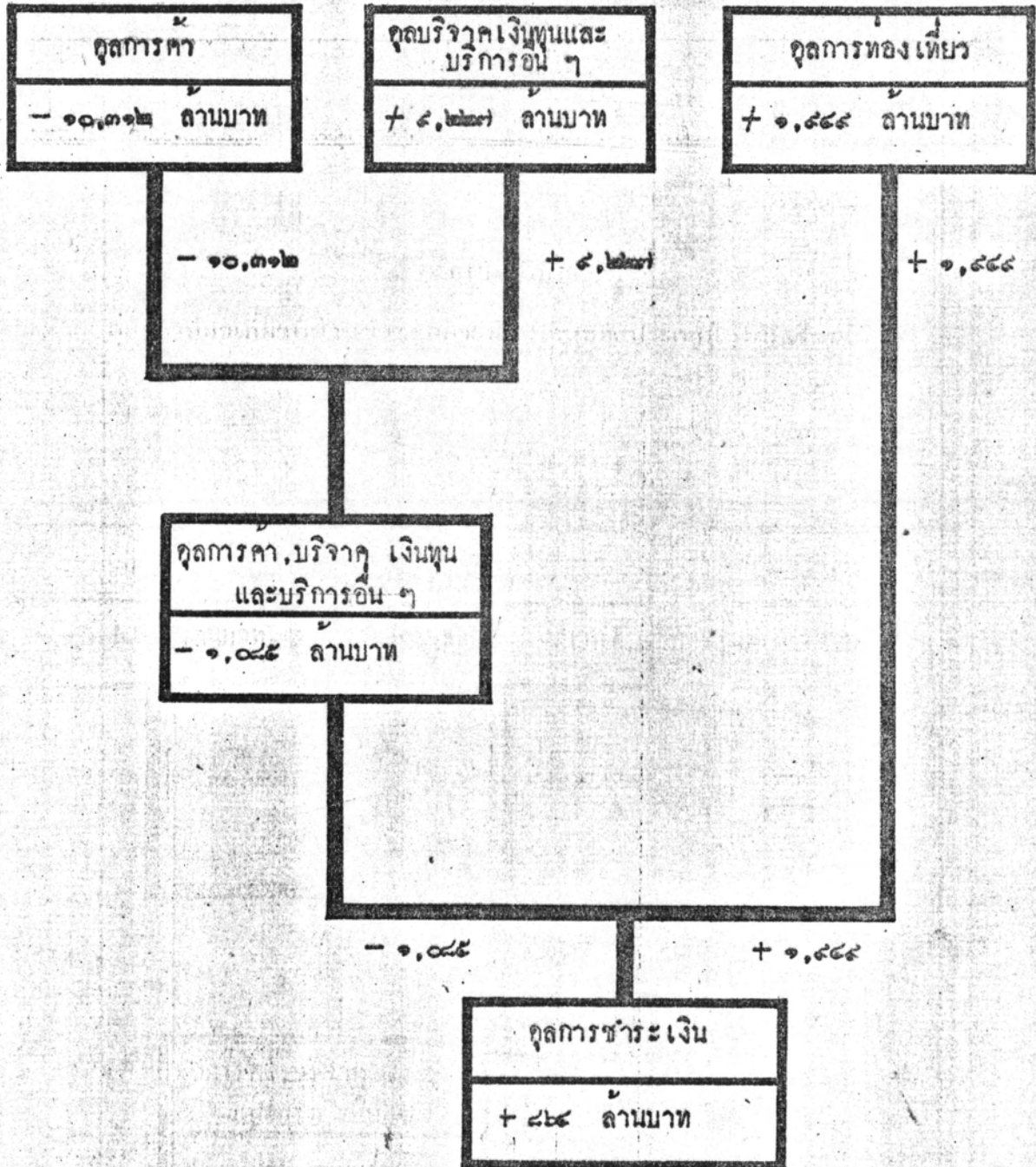
สำหรับความเป็นมาของปัญหาในการพัฒนาเกาะสมุยให้เป็นศูนย์ท่องเที่ยวขึ้น เนื่องด้วยเกาะสมุยในปัจจุบันกำลังได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศอย่างกว้างขวาง เพราะสภาพของเกาะสมุยมีลักษณะเป็นเกาะกลางทะเล มีอากาศดี บริสุทธิ เพิ่มเติมพร้อมไปด้วยความสวยงามตามธรรมชาติ เช่น หาดทรายที่ขาวสะอาด โขดหิน

คู่สการชำระเงินหมายถึงการเปรียบเทียบรายรับและรายจ่ายของประเทศใดประเทศหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการติดต่อกับประเทศอื่น ๆ ในระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งโดยทั่วไปมักจะใช้ระยะเวลา ๑ ปี เป็นเกณฑ์ รายรับและรายจ่ายนั้นจะเกิดขึ้นจากการซื้อขายสินค้า การซื้อขายบริการ ซึ่งรวมถึงการท่องเที่ยว เงินทุน การบริจาคและการกู้ยืมเงินต่าง ๆ ของประเทศ

ดุลการท่องเที่ยวยของประเทศไทย (2504 - 2516) 3

ที่มา: อ.ส.ท., ธนาคารแห่งประเทศไทย

ชายหาด อ่าว น้ำตก ป่า ฝ้ายสถานที่สำคัญ ตลอดจนขนมธรรมเนียมประเพณีที่งดงามของชนพื้นเมือง เป็นต้น เหล่านี้เป็นบรรยากาศที่นับว่าแตกต่างออกไปจากสถานที่ท่องเที่ยวแห่งอื่นๆ เกี่ยวกับความงามของเกาะสมุยนี้ Mr. John C. Caldwell นักเขียนสารคดีท่องเที่ยวผู้มีชื่อเสียงของอเมริกา และเป็นผู้ค้นหานักท่องเที่ยวชาวอเมริกันมายังภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยหลายครั้ง ได้เดินทางไปศึกษาและสำรวจที่เกาะสมุย เมื่อต้นเดือนมิถุนายน ๒๕๑๔ ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า ถ้าหากเกาะสมุยได้รับการพัฒนาต่อไปอีกเล็กน้อยแล้ว เกาะนี้จะมีคุณค่าทางการท่องเที่ยวเทียบได้กับเกาะ BORA BORA หรือเกาะ Moorea ของฝรั่งเศส แมแต่ Mr. Clarac ซึ่งเคยเป็นเอกอัครราชทูตฝรั่งเศสประจำประเทศไทยก็ได้ให้ความเห็นไว้ว่า เกาะสมุยถ้าได้รับการพัฒนาโดยถูกต้องแล้ว เกาะนี้จะมีคุณค่าสูงกว่าเกาะ TAHITI ของฝรั่งเศสเสียด้วยซ้ำ หน่วยงานราชการโดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดสุราษฎร์ธานีซึ่งเป็นที่ตั้งของเกาะสมุยได้คาร์เห็นความสำคัญในข้อนี้เช่นกัน จึงได้หาหนทางที่จะปรับปรุงเกาะสมุยขึ้น แต่ด้วยขาดงบประมาณและอุปกรณ์ที่เพียงพอ จึงได้จัดเสนอโครงการไปยังรัฐบาลรวมทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานเมือง คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้ ฯลฯ เพื่อพิจารณาหาหนทางช่วยเหลือ โครงการพัฒนาเกาะสมุยได้ถูกนำเสนอต่อรัฐบาลและคณะรัฐมนตรี ได้มีมติอนุมัติเมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๑๔ โดยให้ส่งเรื่องให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และคณะกรรมการพัฒนาภาคใต้พิจารณาจากผลการพิจารณาของคณะกรรมการพัฒนาภาคใต้เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๑๕ ได้มีมติให้รวมโครงการพัฒนาเกาะสมุยไว้ในแผนพัฒนาภาคใต้ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติดังกล่าวแล้ว

โครงการพัฒนาเกาะสมุยนี้นับได้ว่าเป็นโครงการใหม่ ไม่เหมือนกับ เชียงใหม่ ภูเก็ต สงขลา ฯลฯ การสำรวจวิจัยต่าง ๆ ยังไม่ได้มีการจัดทำในขั้นรายละเอียด การสำรวจเท่าที่มีก็เป็นเพียงการสำรวจขั้นต้นขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งทำการสำรวจเพื่อหาสมมติฐานแนวทางในการที่จะพัฒนาเกาะสมุยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในอนาคต จากการสำรวจอาจจะกล่าวโดยสรุปได้ว่า การที่จะดำเนินการพัฒนาเกาะสมุยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว นั้น สามารถที่จะทำได้โดยไม่ยากนัก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือระหว่างเอกชนและรัฐบาล

โดยทางรัฐบาลจำเป็นต้องจัดทำแผนหลัก (development plan) ที่แสดงความเป็นไปไ้ของการพัฒนาทางการท่องเที่ยวของเกาะสมุยเสียก่อน เพื่อให้เอกชนได้ศึกษาถึงอนาคตของการท่องเที่ยวของเกาะนี้ และถ้าแผนหลักได้ชี้ชัดให้เห็นคุณค่าที่จะบังเกิดขึ้นแล้ว เอกชนก็ยอมจะดำเนินการลงทุนไปเอง โดยรัฐบาลเพียงแต่รับภาระเฉพาะเรื่องอำนวยความสะดวกในคานบริการสาธารณะเท่านั้น แต่เนื่องจากการทำแผนพัฒนา development plan นั้น จำเป็นต้องอาศัยเวลานานพอสมควร ดังนั้นในระหว่างที่ยังไม่มีแผนพัฒนาทางการท่องเที่ยวของเกาะสมุยนี้ ถ้าหากมิได้มีการควบคุมการก่อสร้างหรือปรับปรุงในเรื่องต่าง ๆ ก็อาจมีส่วนราชการหรือเอกชนไปก่อสร้างอาคารสถานที่ถาวรวัตถุไปโดยไม่เหมาะสม และอาจจะขัดกับแนวความคิดในการที่จะพัฒนาเกาะนี้ในอนาคต การดำเนินงานโดยรีบด่วนในขณะนี้ควรคำนึงถึงคือ

- ๑) ให้สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย ดำเนินการวางผังเมือง (master plan) ของเกาะสมุยโดยรวมมีอกับองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยความที่สุด
- ๒) ในระหว่างที่ดำเนินการวางผังเมืองนี้ ควรมีการประกาศควบคุมการก่อสร้างโรงงาน อาคาร และถาวรวัตถุต่าง ๆ ภายในเกาะสมุย

วัตถุประสงค์

ควยเหตุนี้วิทยานิพนธ์เรื่อง "แนวทางการพัฒนาเกาะสมุย" (A proposal for Kor - smui development) จึงเป็นผลต่อเนื่องมาจากนโยบายของรัฐบาลดังกล่าวข้างต้น วัตถุประสงค์สำคัญของวิทยานิพนธ์เรื่องนี้พอจะสรุปได้เป็นหัวข้อใหญ่ ๆ ได้ดังต่อไปนี้

- ๑) เพื่อที่จะวิจัยและวิเคราะห์ให้เห็นความสำคัญในการที่จะพัฒนาเกาะสมุยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในอนาคต ในอันที่จะเป็นการเผยแพร่ชักจูงใจให้เอกชนและรัฐบาลหันมาสนใจและลงทุนดำเนินการตามนโยบายและโครงการที่วางไว้อย่างจริงจัง
- ๒) เพื่อที่จะเน้นให้เห็นว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวต้องอาศัยคุณค่าทางการอนุรักษ์ความสวยงามทางธรรมชาติ รวมทั้งอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ชนบประเพณีที่ดีมีให้มีการทำ

ลายสูญหายไป

๓) เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการเสริมสร้างงานทางสถาปัตยกรรมและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับเกาะสมุยในอนาคต เพื่อความสวยงามเป็นระเบียบเรียบร้อยและรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ที่ดีของเกาะ

ขอบเขตของการวิจัย

สำหรับขอบเขต (scope) การวิจัยของวิทยานิพนธ์เรื่องนี้นั้น ส่วนใหญ่จะเน้นหนักไปทางด้าน planning เสนอแนวทางที่เป็นไปได้ในการพัฒนาเกาะสมุยในอนาคต ซึ่งพอที่จะสรุปขอบเขตโดยสังเขปดังนี้

๑) ศึกษาวิจัยปัญหาต่าง ๆ ของเกาะสมุยในปัจจุบันซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการคาดคะเนในการที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น สภาพทางการคมนาคม สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนศึกษาถึงแนวโน้มของความเจริญเติบโตของชุมชนต่าง ๆ ภายในเกาะสมุยซึ่งจะมีความสัมพันธ์ต่อการท่องเที่ยวในอนาคต

๒) ศึกษาและกำหนดการใช้ที่ดิน (Land use) ในอนาคตสำหรับชุมชนใหญ่ในเกาะสมุย และการใช้ที่ดินเพื่อกิจการทางอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

๓) ศึกษาและวิเคราะห์สภาพทางธรรมชาติบนเกาะสมุย เพื่อกำหนดบริเวณที่เหมาะสม สำหรับใช้เป็นสถานที่พักผ่อนของนักท่องเที่ยว ซึ่งประกอบไปด้วยส่วนบริการต่าง ๆ เช่น โรงแรม บังกาโล ศูนย์การค้า ฯลฯ

๔) ศึกษาและกำหนดแนวทางงานสถาปัตยกรรมที่เหมาะสม ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างคุณค่าความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติกับสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อเป็นการคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ที่ดีสำหรับเกาะสมุย

๕) กำหนดแนวทางขอเสนอแนะต่าง ๆ พร้อมด้วยลำดับขั้นตอน (phasing) สำหรับการพัฒนาและลงทุนในโครงการต่าง ๆ อันจะเป็นผลให้บรรลุสู่เป้าหมายต่อการที่จะส่งเสริมกิจการท่องเที่ยวของ เกาะสมุยในอนาคต

โครงการพัฒนาเกาะสมุยนี้เป็นโครงการระยะยาวและเป็นโครงการใหม่ ๆ ด้วย เกาะสมุยแตกต่างออกไปจากสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ เป็นต้นว่าเชียงใหม่ สงขลา ภูเก็ต ฯลฯ เพราะสถานที่เหล่านี้ได้มีการพัฒนาไปมากแล้ว แต่เกาะสมุยเพียงอยู่ในขั้นเริ่มต้นเท่านั้น ยังขาดโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) อีกหลาย ๆ อย่าง จากแนวโน้มต่าง ๆ ที่โคกกล่าวมาแล้วข้างต้น ก็อาจจะพอประเมินผลได้เป็นอย่างดีว่า โครงการพัฒนาเกาะสมุยนี้จะก่อให้เกิดคุณประโยชน์ในอันที่จะกระตุ้นให้มีการลงทุนวางแผนการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่วนประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยนี้ พอจะสรุปได้ดังนี้

- ๑) เผยแพร่และเน้นให้เห็นความสำคัญของงานทางด้านผังเมือง การควบคุมการใช้ที่ดิน ตลอดจนความจำเป็นที่จะต้องมีโครงการที่แน่นอนและเป็นไปได้ สำหรับการพัฒนาเกาะสมุย หรือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ซึ่งจะมีต่อไปในอนาคต
- ๒) เพื่อประโยชน์ในด้านการวิชาการ โดยเป็นแนวทางในการที่จะนำไปศึกษาเปรียบเทียบสำหรับโครงการวิจัยอื่น ๆ ซึ่งมีโครงสร้างและข้อสมมติฐานที่คล้ายคลึงกัน

ขีดความสามารถในการวิจัย

และคงที่โคกกล่าวแล้วว่าโครงการพัฒนาเกาะสมุยนี้เป็นโครงการใหม่ ยังไม่มีหน่วยงานหรือองค์การใดได้ทำการวิจัยโดยละเอียดมาก่อน ย่อมจะมีอุปสรรคบางในแง่ความละเอียดของตัวเลข ข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งจะให้ละเอียดจริง ๆ แล้วจะต้องใช้เวลาอย่างมาก รวมทั้งกำลังเงินและกำลังคนที่จะต้องใช้ในการสำรวจ สำหรับวิธีการวิจัยที่สามารถจะกระทำได้ขณะนี้ก็คือ การรวบรวมข้อมูลตัวเลขต่าง ๆ ของเกาะสมุยที่มีอยู่แล้ว ตลอดจนโครงการพัฒนาอื่น ๆ ซึ่งได้กำหนดเอาไว้แล้ว แหล่งที่มาของตัวเลขและข้อมูลนั้นพอสรุปได้ดังนี้

- ๑) องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- ๒) สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย
- ๓) ศาสดากลางจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- ๔) ที่ว่าการอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- ๕) สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

- ๖) การบินพลเรือน กระทรวงคมนาคม
- ๗) กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงคมนาคม
- ๘) กรมทางหลวงแผ่นดิน
- ๙) กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
- ๑๐) สำนักงาน ก.ร.ป.กลาง
- ๑๑) หองสมุดกระทรวงมหาดไทย
- ๑๒) หองสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย
- ๑๓) เดินทางไปเกาะสมุย สํารวจและสอบถามเพื่อหาข้อมูลรายละเอียดทั่ว ๆ ไป
- ๑๔) ศึกษาเปรียบเทียบกับโครงการต่าง ๆ ของต่างประเทศที่ได้กระทำมาแล้ว